

**UNIVERSITAT
JAUME I**

TREBALL FINAL DE GRAU EN MESTRE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Les barraques de pedra de Catí. Un recurs didàctic al món rural.

Alumne: Aarón Beltrán García

Tutor: José Vicente Gil Noé

Àrea: Didàctica de les Ciències Socials

Curs 2019/20

ÍNDEX

RESUM:	3
PARAULES CLAU	3
1. JUSTIFICACIÓ	4
2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA I ESTAT DE LA QÜESTIÓ	6
2.1 Marc teòric	6
2.2 Estat de la qüestió	9
3. METODOLOGIA	11
3.1 Plantejament metodològic	12
3.2 Concreció metodològica	15
4. RESULTATS	16
5. CONCLUSIÓ	21
6. BIBLIOGRAFIA	22
7. ANNEX	24

RESUM:

Ens trobem davant d'una societat que els darrers anys ha estat maltractant el món rural, deixant-lo de banda i aprofitant només els recursos dels entorns amb massificacions de gent. Per aquest motiu, en aquest treball es produirà una reivindicació cap a aquest succés. Per aconseguir-ho, el que es farà és elaborar una proposta didàctica en què l'eix vertebrador serà el patrimoni del poble de Catí, aconseguint així, crear un recurs didàctic a partir d'un element situat en l'entorn rural.

Concretant més amb el tema que ha ambientat aquest TFG, les barraques de pedra seran l'element principal. Fent d'aquestes una font d'aprenentatge per a l'alumnat de 5é i 6é de primària. Aquesta proposta estarà enfocada principalment per a l'assignatura de Ciències Socials, però també tractarà altres elements transversals, com la lectura, l'escriptura, la igualtat de gènere o les TIC.

Utilitzant una metodologia activa, en que els xiquets serà el centre del seu aprenentatge, les famílies i el docent també agafaran un paper important en aquesta proposta, que es desenvoluparà dintre d'un treball per projecte, en què el xiquet descobrirà ell mateix mitjançant investigacions de diferent tipus. D'aquesta manera, es conscienciarà a l'alumnat vers la idea que una vida lligada en l'entorn rural és possible, aconseguint així posar fre a la despoblació, i al mateix temps, aconseguint una educació de qualitat per als xiquets.

PARAULES CLAU

Patrimoni, món rural, despoblació, recurs didàctic i educació de qualitat.

1. JUSTIFICACIÓ

Al llarg d'aquest treball fi de grau es tractarà un tema que ha estat maltractat des de fa molts anys, però que en les darreries ha vist la llum. Aquest és l'ensenyança a partir de recursos que podem trobar en el medi rural, i què a partir d'ells podem inculcar valors als xiquets que ens seria impossible fer-ho de la manera actual. Un dels temes tabú que hi ha en la societat actual és el despoblament. Per tant, a partir d'aquest TFG el que es buscarà és transmetre als xiquets aquest sentiment què hem de tindre vers els nostres pobles. A més se'ls intentarà transmetre la idea que en el poble hi ha molts recursos i que és possible una vida lligada a aquest. Per parlar d'aquests temes ens transportarem a la població de Catí, situada al nord de Castelló, més concretament en la comarca de l'Alt Maestrat. Però aquest, serà un TFG aplicable a qualsevol altre lloc, ja que tots hem de lluitar seguint la mateixa línia, i tal volta, aquest treball pugui servir d'inspiració per a altres béns comuns.

Per treballar-lo es farà una proposta professionalitzadora. Quan parlem de proposta professionalitzadora ens referim a una manera d'enfocar un treball, en què es crea un recurs per millorar algun aspecte de manera innovadora o original, però que no mostra els resultats d'aquest recurs. Quant a la proposta creada, s'ha desenvolupat per al tercer cicle d'Educació Primària, és a dir, cinquè i sisè. La proposta busca que els xiquets coneguin amb més profunditat el patrimoni del seu poble, apel·lant així al sentiment de pertinença, i motivant-los cap a un millor procés d'Ensenyança-Aprenentatge.

D'aquesta manera, en el treball en qüestió es podrà veure una proposta creada en el medi rural, en què es treballaran diversos trets per arribar a un objectiu comú. La conscienciació de què en el medi rural existeixen eines per tindre una educació de qualitat, i què, a més, serviran per millorar tant aquest medi com altres objectius d'interès general, afrontant així temes molt importants com la despoblació o l'aprofitament d'allò que ens envolta. També es treballarà la importància de què en allò d'àmbit local recau un gran interès per part de l'alumnat i ajudarà a tindre, com hem dit abans, una educació de qualitat. I què no només serà l'objectiu d'aquest treball, sinó un objectiu marcat en els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), fent d'aquest treball eix granet d'arena que busca una revitalització d'allò que ens pertany.

L'elecció d'aquest TFG ha sigut molt fàcil, ja que una de les característiques més arrelades que tenim els éssers humans és el sentiment de pertinença. Com ens diuen Castro i Fernández, 2017, p.7: «Els poders públics solen adquirir edificis i llocs emblemàtics per a construir amb ells uns referents.» Per això l'elecció d'un treball fi de grau en què cal posar valor a lo nostre, a allò que ens pertany, allò que ens identifica i que ens fa sentir orgullosos. A més, és molt important tractar allò que tenim a mà per autoretroalimentar-nos. I adonar-nos que no cal anar molt lluny per poder aprendre, i que tenim molts recursos al nostre abast que podem aprofitar. També queda clar que el món rural ha estat desafavorit i cal donar-li una espenta i què no es quedo enrere, ja que és el motor d'aquesta societat.

Aquest treball busca treballar açò comentat anteriorment, però en tot moment seguirà allò que estableix la llei, per això, des d'un primer moment ha estat escrit sota el Decret 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel que s'estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació de Primària en la Comunitat Valenciana. Aquest treball va lligat a l'assignatura de Ciències Socials, i està relacionat per l'últim cicle d'Educació Primària. Quant als blocs a treballar, en tot moment estarà present el Bloc 1: Continguts comuns. Es deu al fet que en aquest bloc es descriuen els continguts actitudinals, i, aquest és un tret molt important a treballar en els més menuts. Per això el primer contingut que trobarem és el de reconeixement de l'enriquiment del nostre patrimoni cultural per les contribucions que han fet els nostres avantpassats. Aquest contingut és treballat, ja que aquest recurs està extret a partir del patrimoni cultural que els nostres avantpassats ens van deixar.

A banda, també treballarem diversos continguts del bloc 3: i del bloc 4: D'aquests posarem èmfasi en aquests continguts, ja que és molt importants que els xiquets coneguen el perquè de la despoblació que està sofrint el nostre territori. I d'aquesta manera que formen una conscienciació per posar fre a aquesta. A més també pensem que és important que els xiquets siguin conscients que el món està en un canvi continuat, i què han de valorar on estan i que els ha portat fins a eixe lloc, i d'aquesta manera que lluiten per anar sempre a millor. Per això es destaquen els següents continguts:

- Factors dels moviments migratoris: econòmics, polítics i ambientals.
- Noció de canvis, continuïtat, simultaneïtat, duració i evidència.

A més, en aquest treball també es busca complir una sèrie d'objectius, tots ells establerts en el Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, en què es troben els objectius generals per als xiquets d'educació primària. De manera indirecta es compliran molts objectius, però, principalment, amb aquest TFG es busquen complir dos objectius:

- a) Conèixer i apreciar els valors i les normes de convivència, aprendre a obrar d'acord amb aquestes, preparar-se per a l'exercici actiu de la ciutadania i respectar els drets humans, així com el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- b) Conèixer els aspectes fonamentals de les ciències de la naturalesa, les ciències socials, la geografia, la història i la cultura.

Amb continuïtat a l'anterior, amb aquests objectius es busca complir una sèrie de competències establertes en l'ORDRE ECD/65/2015, de 21 de gener. Entre les set competències que hi trobem en aquesta ORDRE, en aquest treball es buscaran complir les Competències socials i cíviques: CSC i la competència referent a Consciència i expressions culturals: CEC.

Amb aquestes, els alumnes desenvoluparan una mentalitat de respecte enfocada a allò que els envolta. A més, s'aconseguirà que el xiquet valore allò que han fet els seus avantpassats, i que, d'aquesta manera ho valore, perquè ell siga capaç de continuar el treball fet fins al moment.

A banda d'aquest aspecte curricular aquest treball també va dirigit de cara als ODS, els quals busquen garantir el bé mundial. Dins d'aquests, en aquest TFG busquem complir dos objectius: Educació de qualitat i acció pel clima.

El primer respon al fet que tot xiquet té dret a una educació digna, i per tant, amb aquest treball serà possible aportar un granet més d'arena en aquest muntó de terra que és l'educació. El segon respon al fet que hem de cuidar el medi ambient, ja que és un bé molt valuós que el tenim al nostre abast i només hem de cuidar-lo, i amb aquest treball busquem conscienciar als xiquets que han de cuidar allò que els envolta, posant èmfasi en el medi rural del seu voltant.

Aquest TFG el que busca és capgirar l'educació actual, la qual s'ha oblidat del món rural. El motiu d'açò és que en el medi rural podem trobar molts recursos vàlids per a un aprenentatge correcte, buscant així una ferramenta extreta del món rural que permeti millorar aquest. Com ens diu Miranda, 2017, p.2: «L'educació rural posseeix característiques úniques, i en totes les ocasions aquestes són proporcionades pel context local, aquest context que canvia enfront dels nostres ulls en observar la realitat geogràfica en una primera instància i cultural en una segona instància».

En aquest treball es buscarà guanyar protagonisme per part del món rural, ja que seria molt interessant que des d'un punt de vista educatiu, les àrees més poblades i les àrees rurals tingueren les mateixes oportunitats de ser treballades. I a més, que puguin ser aprofitades com una eina per aprendre.

La intervenció educativa en relació amb el medi ambient ha sigut, de manera habitual, una pràctica aliena a les àrees rurals; tal volta siga hora de pensar a portar a les persones del camp els recursos d'aprenentatge i desenvolupament precisos per a tornar-los el protagonisme i les claus de l'equilibri ecològic. (Hernández, 1990, p.1)

Per tant, a tall de resum, aquest TFG és una bona manera de treballar aspectes de l'educació que són molt importants des d'altres punts de vista, que han estat menys treballats i que es busca donar la importància que li pertoca a un poble com Catí, el qual està replet d'història que és desconeguda i que podria servir com a vehicle d'aprenentatge de les generacions del futur. Unes generacions que hem de formar correctament per endreçar un món que se'ns està anant de les mans a tots els que el formem.

2. INTRODUCCIÓ TEÒRICA I ESTAT DE LA QÜESTIÓ

2.1 Marc teòric

Aquest treball gira al voltant de la idea d'una creació d'un **recurs didàctic**. Aquest és la creació d'un mètode d'aprenentatge per als xiquets; sorgeix a partir d'una idea o creença de què un element pot ser útil en el procés d'Ensenyança-Aprenentatge dels xiquets. O com diu Díaz, 1996, p.1: «els recursos i materials didàctics són tot el conjunt d'elements, útils o estratègies que el professor utilitza, o pot utilitzar, com a suport, complement o ajuda en la seua tasca docent».

Aquest recurs és extret a partir del **món rural**. És a dir, un lloc no urbanitzat, on predomina l'entorn natural i en què es troben gran quantitat de recursos sense explotar que podrien ser de profit per a la docència. Els darrers anys el món rural ha estat en l'ombra de la civilització, per això la importància de recolzar aquestes zones.

L'espai rural és un territori on es donen una sèrie de dinàmiques i característiques concretes que es relacionen amb l'existència d'una escassa distribució de la població en un àmbit on els espais no construïts són la nota predominant. Així mateix, es caracteritza per la utilització dels sols per l'agricultura, ramaderia i ocupació forestal. (Cortés, 2013, p.2)

En aquest cas, l'entorn és la població de Catí, una població de l'interior de Castelló, concretament a la comarca de l'Alt Maestrat. Aquesta població té uns 750 habitants, la majoria dels quals viuen d'activitats del sector primari o dependents d'aquest. Catí, al ser un poble tradicionalment treballat de manera agrícola i ramadera compta amb un patrimoni històric amb molta importància. I què compta amb un valuós llegat patrimonial.

En nombrosos llocs de la geografia andalusa i espanyola, tenim un patrimoni oblidat, tal volta menor, però no menys important: el patrimoni rural. Ignorat per uns i desconegut per la majoria dels habitants del lloc, els responsables de la seua protecció i posada en valor, les nostres autoritats municipals, provincials i regionals, també s'obliden amb massa freqüència. (Mora, 2016, 96)

A partir d'ací s'extrau la tercera referència teòrica que fa ressò aquest treball. El **patrimoni** és allò que els nostres avantpassats ens van deixar i que nosaltres els valorem de manera valuosa i amb respecte. Depenent de la manera que es mire aquest patrimoni pot ser valuós o un element més del nostre voltant, i així ens ho reafirma Marcos, 2004, p.5: «Les senyes i els trets que els identifiquen, que uneixen a l'interior del grup i marquen la diferència vers l'exterior, configuren el patrimoni». Amb aquest patrimoni, les persones despertem un raconet del nostre cos que no sabem perquè ocorre. El motiu pel qual es desperta és que ens sentim identificats amb aquests i observem un sentiment molt lligat a aquest patrimoni, anomenat sentiment de pertinença. Com ens diu Cepeda, 2017, p.9: «Així, hem vist que per a qualsevol persona siga capaç de valorar i diferenciar la seua identitat cultural i la d'altres regions i comunitats, és necessari elaborar un pla basat en la conservació difusió del patrimoni»

Ens referim a **sentiment de pertinença** quan ens sentim lligats amb alguna cosa, siga material o immaterial. Sentint-nos d'aquesta manera identificats amb allò que l'envolta i pel qual sentim una estima que moltes vegades, potser, no siga entesa pels demés. Com ens diu Cepeda, 2018, p.17: «Per tant, podríem dir que la identitat cultural es tracta d'un sentiment de pertinença a un col·lectiu social que posseeix una sèrie de característiques i trets únics».

Aquesta recerca pel sentiment de pertinença ajudarà als xiquets a tindre una motivació a l'hora de fer aquesta proposta. I és en aquest punt on ens sorgeix un altre concepte que ha de quedar ben clar per poder entendre aquest treball: la **motivació**. Aquest, segons Galván, 2008, p.11: «Motivació

ve de motiu, alguna cosa que t'impulsa cap endavant, moviment, estimular l'acció; prové de l'alemany *motivieren*, sensació psicològica d'un estímul intern o social per a realitzar una acció».

Amb aquests conceptes anteriors arribem a un que és molt important a l'hora del desenvolupament d'aquest TFG, i que a més, és un dels objectius d'aquest: la **despoblació**. S'entén despoblació com l'acció de marxar d'una zona rural cap a una urbana, deixant d'aquesta manera, de banda la primera. I com ens diu la RAE despoblar significa «reduir a erm i desert el que estava habitat, o fer que disminueixi considerablement la població d'algun lloc». I aquest és un problema que està present en el nostre territori i que per això hem de fer front des de l'escola. Avui en dia, el desequilibri econòmic, social i territorial ha fet que les autoritats d'aquest país treballen vers la despoblació que molts entorns rurals de l'interior estan sofrint. (Garcia-Moreno, 2019)

I com a últim concepte fonamental que es pot trobar en aquest treball és el concepte d'Objectius de Desenvolupament Sostenible (**ODS**). Conegut amb aquestes sigles, són anomenats objectius de desenvolupament sostenible. Aquests objectius, que influeixen d'una manera o d'una altra en els infants, van ser creats per les Nacions Unides entre l'any 2012 i l'any 2015 perquè no hi haja pobresa, així com assegurar la protecció del planeta i garantir que la pau i la prosperitat de les persones. Dividits en 17 objectius volen acabar amb l'esmentat abans de l'any 2030.

Els ODS promouen els drets de la infància de manera específica, però també general. El desenvolupament sostenible es indispensable per a les generacions futures i tots els canvis i millores que es facen al planeta tindran repercussió en la infància i les seues famílies. (Palancian, 2019, p.5)

Per aquest motiu en aquest treball no els volem deixar de banda, i tractarem dos objectius: **Acció pel clima i educació de qualitat**. El primer lluita perquè la gent complisca amb les seues obligacions respecte al clima. D'aquesta manera, amb el treball en qüestió, s'arribarà a un punt de reflexió entorn del clima, aconseguint així un alumnat crític amb el medi ambient i què lluite per ell. Del mateix mode, el segon lluita per què l'educació arribe per a tots els xiquets. Però no una educació qualsevol, sinó una educació digna i igual en tot el món, que siga l'eix vertebrador d'aquesta societat. El que busca aquest objectiu, com ens diu (Palancian, 2019, p.6): «Garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat, i promoure oportunitats d'aprenentatge al llarg de la vida per a tots».

Pel que fa a l'aspecte curricular aquest treball està relacionat amb l'àrea de ciències socials. El motiu pel què aquest treball està relacionat amb aquesta assignatura és que aquells conceptes (patrimoni, despoblament, món rural) que es treballen al llarg del treball estan vinculats amb l'assignatura de ciències socials.

A més, el treball en qüestió, està vinculat al tercer cicle de primària, és a dir, cinquè i sisè de primària. Aquesta vinculació es deu al fet que aquells continguts que tracten els conceptes de patrimoni i despoblació es troben en aquests cursos. D'aquesta manera els blocs en què se centrarà aquest treball seran el primer i el quart, ja que amb aquests dos es treballaran aquells conceptes actitudinals

bàsics en l'adquisició de matèria, els quals estan compresos en el primer bloc. Així com els procedimentals i conceptuals, què estan compresos en el quart bloc.

Seguint el currículum, aquest treball se centrarà amb dos de les set competències que es troben en l'ORDRE ECD/65/2015, de 21 de gener. Aquestes són les competències socials i cíviques i la consciència i expressions culturals. La primera d'aquestes el que pretén és buscar el benestar de les persones, tant en l'àmbit individual com col·lectiu, respectant als demés i aquells elements bàsics per al desenvolupament de les persones, com els drets humans, la democràcia o la igualtat. Pel que fa a la segona competència, el que busca és respectar tot allò que ens envolta. Què els xiquets es donen compte de la gran quantitat de coses que poden ser profitoses per al seu desenvolupament del procés d'Ensenyança-Aprenentatge, i què d'aquesta manera, valoren més allò que tenen a prop.

Com bé s'enuncia en el Decret que regula el currículum, l'àrea de Ciències Socials està dividida, principalment, a partir d'àmbits geogràfics i històrics. Aquestes dos, enteses en el món de la docència com a Geografia i Història, són diferents, però al mateix temps, iguals. El que es vol explicar amb aquesta afirmació és que, tot i que en cadascuna s'expliquen coses diferents, l'una és depenent de l'altra i viceversa.

Mentre que la Geografia el que intenta ensenyar el coneixement de la distribució, localització i interconnexió dels elements que caracteritzen els llocs i espais. Així com comprendre les interaccions dels fenòmens naturals i les activitats humanes. A més, de sensibilitzar a l'alumnat de cara als paisatges i la seua conservació.

La història permet comprendre la dimensió temporal i causal dels fenòmens històrics, formes de vida, èpoques, canvis i continuïtat. A banda de fomentar el gust d'indagar sobre el passat. I per últim, promoure la sensibilització cap al valor patrimoni històric, la diversitat cultural i sobre els temes socials.

Per aquest motiu, en aquesta proposta es veuran afectades tant Geografia com Història. El motiu és que els xiquets hauran d'apel·lar al valor de patrimoni històric. A més comprendran les formes de vida d'abans, així com els canvis de l'espai en qüestió. D'aquesta manera els xiquets desenvoluparan una sensibilització històrica que reviurà el seu gust per indagar sobre el passat. Per altra banda, aquesta sensibilització històrica vindrà acompanyada per una localització del patrimoni. Per tant, els xiquets es situaran en una zona, En aquesta podran veure les diferents interaccions que feien els seus avantpassats amb allò que els donava la mare naturalesa. I d'aquesta manera, els sorgirà una mentalitat de cuidar el medi que l'envolta.

2.2 Estat de la qüestió

Com bé s'ha anat anunciant abans, estem parlant d'un treball que tracta sobre proposta de creació d'un recurs didàctic en el món rural, l'objectiu de la qual és que els xiquets treballen l'assignatura de Ciències Socials a partir d'allò que els envolta, és a dir, el patrimoni. El que es vol aconseguir és que l'alumnat es motive aprenent coses que tenen a prop i que tenen relació amb ells. D'aquesta

manera el sentiment de pertinença jugarà un paper fonamental, ja que la identitat no es perd mai, i desperta un sentit del cos humà. A més, amb aquesta proposta, també es vol fer front a un problema que està al roig viu en la nostra societat, la despoblació. A banda, també es buscarà el compliment de diversos objectius dels ODS.

Aquests tipus de treballs els podem trobar a la xarxa, ja que una característica que tenim els éssers humans és sentir-nos orgullosos de viure on vivim, i la necessitat d'explorar aquest lloc. Com ens diuen (Kortabitarte, Gillate, Molero y Delgado, 2015) en la seua ponència, anomenada *Patrimonio, paisaje e identidad: un acercamiento desde la Educación Primaria en el País Vasco*.

Tot i que es tracta del País Basc, aquest treball té una semblança amb el que es vol desenvolupar. Aquest treball comença parlant d'identitat, patrimoni i paisatge. Respecte al primer fan referència al fet que totes les persones tenen identitat, i que aquesta construcció sorgeix a partir de la Geografia i la Història, entre altres. Després passen a parlar de patrimoni com a constructe humà, determinant la situació històrica i el seu context. Fan referència a patrimoni com a allò que valora la gent. I per últim, es refereixen a paisatge de manera que integre el patrimoni i que no diferencie el que és cultural de el que és natural, entenent-lo com una interacció dels éssers humans en un territori.

Aquestes afirmacions guarden molta relació amb aquest TFG, ja que en aquest també es tracten aquests conceptes, intentant arribant a la mateixa opinió respecte a la construcció d'identitat, a partir del patrimoni que tenen al seu abast, que es troba en un paisatge natural, però que culturalment té molta força.

Tot seguit, aquest treball ens parla de patrimoni local com a creador d'identitats, amb un escàs interès al més enllà de la comunitat. En aquest cas, també és molt semblant al que es vol dir en aquest TFG, ja que a l'hora de fer la proposta que es vol crear l'alumnat se sentirà identificat. A més, aquesta última afirmació de l'interès de la comunitat, guarda relació, però amb discrepàncies. Ja que sí que és cert que en una altra comunitat on no trobem aquest tipus de patrimoni –ciutat gran com Castelló– no resultarà interessant, però en localitats de l'estil de Catí sí que es podrà aplicar –Tírig, Benassal, Albocàsser...–. A més parla de patrimoni local com a recurs d'aprenentatge, ja que és capaç de connectar amb l'alumnat, ja que té la capacitat d'evocar, recordar o agradar. I açò és el que realment es busca en aquest TFG, buscar eixa connexió amb l'alumnat.

Per últim, després de realitzar diferents activitats amb la comunitat basca, ens deixa un parell de conclusions molt interessants, i que ens agradaria que també es pogueren extraure d'aquest TFG. La primera és el paper jugat per l'àmbit local en el procés de conformació de la identitat, jugant un paper important el patrimoni i el paisatge. I la segona conclusió que es comparteix és la valoració del patrimoni local, sent el més valorat, i donant-li molta importància a allò que trobem a prop.

A banda, també trobem altres articles semblants a aquest TFG. Com és el cas de l'article *El patrimonio como recurso de enseñanza de las Ciencias Sociales*, escrit per Hernández (2003). El qual enuncia diferents punts que tenen molta semblança amb el treball que esteu llegint. En primer

lloc, en aquest article, es parla del concepte de patrimoni com un concepte obert i en construcció. Aquesta afirmació té la semblança amb aquest TFG en què, tal volta, per a altres xiquets d'arreu del país, el patrimoni treballat en Catí no significa res. Per tant, cadascú ha de trobar el seu patrimoni dependent en el lloc que es troba. A més, ens parla de patrimoni com molt més que un recurs. Com a un element medul·lar en què l'educació giri al seu voltant. I açò, també es vol aconseguir en aquest TFG, que l'alumnat aprenga una sèrie de continguts a partir del patrimoni en qüestió, i que aquest no es quede com una simple activitat per treballar el contingut. També ens afirma que el patrimoni és passat que forme part del present, afirmant que el patrimoni és allò que queda visible del passat. Aquesta afirmació, a la nostra manera d'entendre, lliga molt bé amb la dita popular de «del que el diguen no et cregues res, i del que veges la meitat». Aquesta dita, anunciada d'una manera vulgar, és l'essència d'aquest TFG, i és que no és prou amb escoltar xerrades o històries al voltant del patrimoni, sinó que hem de sentir-lo i observar-lo per poder tenir un millor aprenentatge. I amb aquest últim paràgraf, es vol enunciar una afirmació de l'article d'Hernandez (2003). Que ens diu que el patrimoni ens permet una observació objectiva i desenvolupament de mètodes d'anàlisi, és a dir, ens situa en una dimensió obertament procedimental i científica. Aquesta afirmació verifica el dit anteriorment, i és que el patrimoni ens dona joc per a fer activitats manipulatives, que resulten molt beneficioses per l'aprenentatge.

Per últim, parla de patrimoni com a espai interdisciplinari, dient-nos que es relaciona amb la geografia, història, art, ciència... I aquesta afirmació guarda la relació amb aquest TFG de què amb la proposta creada, s'aprenen moltes matèries més enllà de les principals, que són geografia i història.

Hi ha una gran quantitat d'estudis al voltant del patrimoni com els de Gabardon (2005), Ferrera (2015) o Llobet i Valls (2003), referents a l'entorn rural i treballant factors molt importants com la despoblació, l'acció pel clima o l'educació de qualitat. El que podem extraure d'aquests treballs és que amb aquests es demostra que el patrimoni és un element molt profitós per a l'educació, i que cal tractar-lo en l'escola. Només cal buscar la manera de fer-ho. I en aquest TFG el que s'intenta és arribar a una aproximació del que seria un aprenentatge del patrimoni en una zona rural que es veu afectada per factors com la despoblació. Aconseguint sumant en l'evolució de l'alumnat cap al seu desenvolupament cap a persones crítiques i autònomes.

3. METODOLOGIA

Ens referim a metodologia quan, a l'hora de dur a terme una investigació, emprem uns certs mètodes o estratègies. Com ens diu Gordillo (2007): «És el conjunt d'operacions o activitats que, dintre d'un procés preestablert, es realitzen de manera sistemàtica per conèixer i actuar respecte a la realitat social».

3.1 Plantejament metodològic

Com hem comentat amb anterioritat, en aquest Treball Final de Grau, es tracte temes relacionats amb el món rural, tals com el patrimoni o la natura, però sense deixar de banda altres temes d'interès educatiu, com són les TIC. Per poder fer front a açò, es duran a terme una sèrie de metodologies que ajudaran a l'alumne a l'hora d'aprendre. Per fer-ho, sempre es girarà al voltant de les metodologies actives. Parlem de metodologia activa com aquella que fa partícip al xiquet dintre del seu procés d'E-A. Com ens diuen Martínez i Llorens, 2014, 1218: "el professorat passa de ser transmissor dels coneixements a un facilitador d'aquests, mentre que l'alumnat assumeix un paper actiu en la seua formació en lloc de limitar-se a assistir a classe de manera passiva." Per tant, amb aquesta proposta ens allunyarem d'un estil d'ensenyança tradicional, el qual està sent apartat de l'educació, per agafar-nos-en d'un innovador. Amb el qual millorarem la qualitat en l'educació de l'alumnat.

Ja hi ha docents que treballen per projectes en què les metodologies es basen essencialment que l'alumnat tinga un paper actiu. Al segle XXI es planteja com a canvi essencial les renovacions metodològiques on el docent passe a ocupar un paper secundari i l'alumne un paper essencial en la construcció del seu propi coneixement. (Ros, 2015, p.5)

El tema principal d'aquest treball és el patrimoni. Per tant, la manera en què el treballem és molt important. Una vegada aclarit l'aspecte actiu de la metodologia, cal nomenar que per treballar el patrimoni anirem un poc més enllà. En aquest cas el paper de les famílies serà molt important perquè l'alumnat puga desenvolupar allò que treballaran. Com hem dit en abans el patrimoni, és un constructe humà d'allò que van deixar els nostres avantpassats. Per tant, qui millor que les famílies a l'hora de parlar d'aquest. Com ens diuen Andrés i Giró, 2016, p.17 «La participació de les famílies en l'escola no és una qüestió menor ni complementaria. Al contrari, està demostrat el seu valor transversal en tot el procés educatiu».

La involucració de les famílies en aquesta proposta no té un caràcter obligatori en cap cas. En tot moment és voluntari i de manera què aquests ho facen amb les millors intencions. La manera en què es durà a terme serà sempre amb els xiquets de per mig. Aquests preguntaran als seus pares, avis, oncles... per obtindre informació entorn d'allò que estan treballant, i d'aquesta manera, que els xiquets puguen construir el seu aprenentatge, ajudats en tot moment pel docent, que tindrà un paper secundari.

Amb aquest treball els xiquets crearan en el seu interior un sentiment de pertinença —explicat anteriorment—, amb els quals ells se sentiran identificats amb allò que estan treballant. I crearan d'aquesta manera un vincle, alumnat-patrimoni, que resultarà molt interessant a l'hora del desenvolupament del seu aprenentatge. Com ens diu Cepeda, 2018, p.247: «Partim d'una idea fonamental que caracteritza el patrimoni: el seu caràcter simbòlic com a creador d'identitats culturals. A través d'aquesta percepció podem comprendre com és d'important per a un poble el seu passat, costums, festes i restes arquitectòniques».

Per aconseguir-ho el que es farà és que els xiquets senten de primera mà allò que estan treballant. Per tant, es programaran sortides als llocs en qüestió perquè ells puguin veure, analitzar i reflexionar en primera persona sobre allò que estan treballant. Quan ells estaran al lloc que estan estudiant el seu interès augmentarà, i d'aquesta manera, farà que hi haja una major motivació respecte a allò que estan treballant. Com ens diuen Escribano i Molina, 2015, p.1: «Les eixides escolars des del camp de la Didàctica de les Ciències Socials han sigut considerades al llarg del segle passat com una de les característiques essencials de la pedagogia progressista»

Abans que l'alumnat arribo a eixe lloc és essencial que estiguen ubicats allí on es troben i on poden anar. Per aconseguir-ho es farà ús de les TIC. La manera en què es lligarà les TIC amb què ells es puguin ubicar serà mitjançant aplicacions que ells puguin situar un punt en un mapa. Per exemple, l'aplicació gratuïta en línia Google Earth. Amb què es pot observar el paisatge d'arreu del món i viatjar amb ell de manera 3D. És molt important que els xiquets sàpiguen allà on aniran. Perquè d'aquesta manera ells es faran una idea i l'assoliment dels continguts serà millor. A més, també és molt important que els xiquets aprenguen a usar les TIC a l'hora d'aprendre, ja que en aquest món que vivim són molt importants. I aquesta importància anirà en augment durant el transcurs dels anys.

Ens donem compte de què les TIC... Suposen un gran canvi en la manera de veure l'educació i, possiblement, una ferramenta vital per acabar de produir el canvi que necessita l'ensenyança. Les TIC, com hem pogut corroborar al llarg d'aquesta anàlisi, aporta, a més, una sèrie de beneficis molt positius, tant en el tipus d'ensenyança constructivista, com, en menor mesura, l'ensenyança expositiva. (Fombella, 2018, p.43)

A més, en aquest treball també se li donarà importància a l'aspecte manipulatiu. Aquest és molt important a l'hora de desenvolupar un a aprenentatge de qualitat. En primer lloc, els xiquets veuen amb molta facilitat allò que estan treballant. A més, són ells tots sols els que arriben al resultat esperat. En segon lloc, treballant de manera manipulativa els xiquets tenen molta relació amb els seus companys perquè els problemes plantejats s'han de resoldre en grup, i d'aquesta manera milloren les seues destreses comunicatives i socials. Per últim, els xiquets es motiven molt quan treballen d'aquesta manera, ja que són ells els que construeixen les respostes.

Per tal de complir amb aquest aspecte manipulació es tirarà mà a la introducció de jocs per aprendre aquesta tasca. Aquests jocs giraran al voltant del tema que treballaran. En aquest cas, el patrimoni del seu poble. En qualsevol cas, aquest joc es desenvoluparan en equips i buscaran desenvolupar una competitivitat sana i què l'aprenentatge dels xiquets estiga per damunt de tot.

El joc és una ferramenta fonamental per a l'aprenentatge, principalment perquè, així com ens assenyala Johan Huizinga, és una forma natural d'aprenentatge per als humans. L'home és l'animal que major capacitat lúdica posseeix, motiu pel qual la denominació d'Homo Ludens resulta molt apropiada per a nosaltres. (Franco, 2016, p.48)

Però ha de quedar clar que aquests jocs no han de passar la línia de diversió establerta perquè un xiquet pugui aprendre, perquè en eixe cas, cauríem en una errada molt gran, i és que l'alumnat no estaria aprenent. Com ens diu Franco, 2016, p.49. : «En qualsevol cas, perquè un joc adquireixca el paper de ferramenta per a l'aprenentatge, hi ha una exigència necessària, que és que el disseny o la posada en funcionament del mateix no tinga una intencionalitat educativa.»

Per últim, cal destacar que aquest treball se li ha volgut donar una essència constructivista. El motiu és que per la forma de treballar, l'alumnat anirà descobrint el seu propi aprenentatge, a partir de materials i ferramentes que tindran al seu abast, i d'aquesta manera resoldrà la situació en qüestió.

El model "Entorns d'Aprenentatge Constructivista" (EAC) consisteix en una proposta que parteix d'un problema, pregunta o projecte com a nucli de l'entorn per què s'ofereixen a l'alumne diversos sistemes d'interpretació i suport intel·lectual derivat al seu voltant. L'alumne ha de resoldre el problema o finalitzar el projecte o trobar la resposta a les preguntes formulades. (Esteban, 2002, p.1)

Aquest model ha sigut elegit, ja que no es vol que l'aprenentatge del patrimoni siga allò que es diu, que ells ho escolten, i que en uns dies s'oblida completament. El que es vol és que el xiquet construïska la seua idea al voltant del treballat vers el patrimoni.

El plantejament de base des d'aquest enfocament consisteix en el fet que l'individu és una construcció pròpia que es va produint com a resultat de la interacció de les seues disposicions internes i el seu medi ambient i ,per tant, el seu coneixement no és una còpia de la realitat, sinó una construcció que fa la mateixa persona. (Chadwick, 2001, p.112)

Un altre aspecte que cal subratllar d'aquest enfocament és el foment de la reflexió a l'hora de l'adquisició dels coneixements. Com que a l'alumnat no se li dóna el producte final, sinó les ferramentes per aconseguir-ho, haurà de reflexionar amb allò que té a l'abast per entendre el tema en qüestió. A més, aquesta reflexió serà, moltes vegades, amb companys. I d'aquesta manera, millorarà respecte de les seues habilitats i destreses socials.

Un altre punt que destaca el constructivisme és que el coneixement és un producte de la interacció social i de la cultura. En l'aprenentatge social els premis es construeixen conjuntament en un sistema social, amb ferramentes culturals i el context social en què ocorre l'activitat cognitiva. (Chadwick, 2001, p.113-114)

Per acabar, la manera en què es treballarà aquest tipus d'aprenentatge serà a través de les ferramentes que hem comentat anteriorment. En primer lloc es donarà informació al voltant d'allò que és el patrimoni i l'entorn rural. Perquè ells tinguen clar aquest concepte. Tot seguit, es donaran les eines comentades anteriorment, tals com la informació de les famílies, l'aplicació amb el mapa que ells mateixos hauran de crear, i materials manipulatius, especialment jocs. Per últim, cal destacar que açò treballat es troba dins d'un ambient de treball per projectes, i que, com a conseqüència, es troba dins d'un dels temes a tractar.

Per últim, l'avaluació que es realitzarà serà de forma sumativa, ja que es produirà al final, i aquesta determinarà l'assoliment dels conceptes. Les tècniques emprades seran les enquestes, mitjançant

el qüestionari d'elecció d'una pregunta, i la tècnica convencional, mitjançant l'examen. En aquesta part, també es farà ús de les TIC, amb la realització d'un Kahoot. El qual és una ferramenta en línia que permet crear qüestionaris de diversos tipus, i què, el resultat del qual es queda plasmat una vegada finalitzen la prova.

3.2 Concreció metodològica

Al llarg d'aquest treball s'ha estat parlant sobre patrimoni, despoblació, entorn rural... però sense fixar gens l'objectiu a treballar que té aquest treball. Bé, arribats en aquest punt, cal parlar sobre el que ha sigut el fil conductor del qual portem de treball i d'allò que en queda. Les barraques de pedra.

Aquestes són molt conegudes i nombroses al llarg del terme de Catí. Construïdes fa molts anys, el seu ús és divers, però sempre lligat a l'agricultura i ramaderia, motor del poble al llarg de la seua història. La seua construcció és molt famosa, ja que empraven la tècnica de pedra en sec. Una tècnica que trobem estesa al llarg de la comarca de l'Alt Maestrat i dels Ports, i què ha sigut declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. En aquest punt es parlarà sobre com es tractarà en aquesta proposta i el profit que se li traurà.

Entrant amb més detall amb la proposta en qüestió, ens situem dintre d'un projecte, que busca treballar els continguts i objectius descrits anteriorment. Com que el punt de vista del mètode d'ensenyança és constructivista, els alumnes seran els creadors del seu propi aprenentatge, amb l'ajuda del docent i amb les ferramentes proporcionades, directament o indirecta, pel mateix.

Per això, en un primer moment, es començarà amb una pluja d'idees respecte del que ells pensen sobre el patrimoni i l'entorn rural –que és el que els envolta–. Una vegada els xiquets hagen fet les seues aportacions, se'ls donarà un full amb informació respecte què és el patrimoni, on el podem trobar, perquè el tenim, què és un entorn rural.... Així, els xiquets treballaran, de manera transversal, la lectura.

Una vegada els xiquets tinguen aquesta informació, i s'haja treballat amb el docent, es formaran grups per treballar la resta d'aquesta proposta junts. Així, es compleix el comentat anteriorment, pel que fa a l'aspecte de socialitzar amb els companys. Com que ens situem en l'escola de Catí, i ens trobem amb una escola petita, els grups es faran depenent del nombre d'estudiants. A ser possible de 4 companys, per poder formar tres o quatre grups, i tindre així, diversitat de respostes. D'aquesta manera, el paper del docent tindrà un aspecte mediador.

Després, ja s'introduirà el concepte de barraca de pedra. Hi haurà un xicotet diàleg amb l'alumnat sobre què saben i si en coneixen. D'aquesta manera es treballarà la comunicació oral. A continuació, es manarà als xiquets que han de portar informació sobre les barraques de pedra de casa. Per a portar la informació, podran consultar als pares, avis, oncles o veïns. D'aquesta manera hi haurà un treball amb la comunitat i una relació escola-família més profunda. En cap cas serà obligatori portar informació, ja que es pot donar el cas que algun xiquet no tinga al seu abast aconseguir-la. És aquest un dels motius del treball en grup.

Una vegada tots els xiquets hagen portat informació, s'elaborarà una posada en comú per grups. Per fer-ho es facilitarà una llibreta per grup per poder anotar allò que creguen convenient. Una vegada els grups hagen fet la seua posada en comú, es farà una posada en comú de tota la classe. D'aquesta manera s'obtindrà un treball fet per tota la classe i per a tota la classe. En aquest moment també estaran treballant les habilitats i destreses socials, ja que hauran de participar en el grup.

Tot seguit, els xiquets ubicaran les barraques en qüestió. Per fer-ho es farà us de les TIC. Ja que, com hem dit abans, és molt important per al seu procés d'Ensenyança-Aprenentatge saber emprar-les. Ho faran mitjançant un mapa en línia anomenat Google Earth, el qual és 100% gratuït, i permet viatjar de manera virtual per qualsevol terme. Té molta importància saber que situen les barraques correctament. Per tant, comprovaran a la pàgina web de Catí que ho han fet bé, ja que en aquesta està posat.

Com que ja tindran informació respecte de les barraques de pedra, i saben on trobar-les, es farà una sortida per veure-les. D'aquesta manera, els xiquets es motivaran més, ja que veuen les coses en primera persona, i podran construir un concepte de patrimoni, entorn rural i barraques de pedra ell tot sol. Com que totes les barraques és impossible veure-les, l'alumnat decidirà quines anar a veure. Per fer-ho hauran d'arribar a un acord sense ajuda del docent. D'aquesta manera, l'alumnat aprendrà a discutir i a raonar de manera que no ofenga als demés.

Una vegada situats a les barraques en qüestió es plantejaran preguntes del tipus: com és la seua construcció, perquè les construïen, qui les construïa, quin és/era el seu ús.... Així, els xiquets construiran la seua idea respecte a les barraques i milloraran els seus coneixements sobre la forma de vida dels seus avantpassats. Després, a partir d'aquesta idea, s'analitzarà la població que hi havia antigament, per veure que el despoblament és un fenomen actiu a la nostra zona, i d'aquesta manera es produirà una consciència perquè aquest fenomen siga frenat.

A continuació es realitzaran jocs i activitats manipulatives vers al treballat. Aquests seran del tipus pregunta-resposta i de construcció. El primer tipus farà referència a allò que s'ha donat durant aquest projecte. I el segon tipus farà referència a la reproducció a escala d'una barraca de pedra. Aquesta la faran amb plastilina Així, es treballarà l'aspecte lúdic i manipulatiu, manera de treballar que ha resultat molt profitosa en els darrers anys de la docència.

Per acabar amb el projecte, i a tall d'avaluació d'aquest, es farà un Kahoot per veure allò que saben els xiquets. A més, també es passarà una fulla, a tall d'examen, per veure els conceptes que han assolit. En aquesta apareixeran preguntes vers el patrimoni, l'entorn rural, la despoblació i les barraques de pedra. Amb tot açò, es donarà per finalitzat el projecte.

4. RESULTATS

Una vegada analitzats tots els aspectes sobre què gira aquesta proposta, així com la metodologia en què es durà a terme, cal parlar sobre la proposta en si. Com s'ha comentat abans, girarà al voltant del patrimoni de Catí, més concretament sobre dos barraques de pedra. Situades aquestes

en la zona de l'Ombrieta, el motiu de l'elecció és que cadascuna té característiques diferents i estan ubicades en un punt en què es pot arribar en cotxe per si es requereix.

QUADRE RESUM DE LA PROPOSTA DIDÀCTICA			
ETAPA	CURS	SESSIONS	AULARI
Primària	5é i 6é	12	Catí
Objectius generals		Competències clau	
<ul style="list-style-type: none">- Conèixer el patrimoni del seu poble.- Despertar l'interès per coses pròximes a ells.- Aprendre en un entorn rural.		<ul style="list-style-type: none">- CD: Competència digital.- AA: Aprendre a aprendre.- CEC: Consciència i expressions culturals.	
Continguts didàctics principals			
<ul style="list-style-type: none">- Reconeixement de l'enriquiment del nostre patrimoni cultural per a les contribucions que van fer els nostres avantpassats.- Factors dels moviments migratoris: econòmics, polítics i ambientals.- Noció de canvis, continuïtat, simultaneïtat, duració i evidència.			
Elements transversals			
Foment per la lectura, igualtat de gènere i ús de les TIC i educació física			
Metodologia (breu)		Recursos, materials i instal·lacions	
Projecte, activa, participativa, col·laborativa i significativa		Aula de classe, aula d'ordinadors, connexió a Internet, ordinadors i les barraques de pedra.	

Sessió 1: Pluja d'idees	
Descripció	Objectius de la sessió
Com a introducció al projecte i per començar aquesta proposta, hi haurà una conversa amb l'alumnat en què exposarà allò que sap sobre el patrimoni i l'entorn rural. També seran preguntats sobre allò que els resulta interessant i que els agradaria aprendre. En aquesta sessió cal remarcar que totes les opinions són vàlides i que han de ser escoltades.	<ul style="list-style-type: none"> - Investigar sobre allò que volem aprendre. - Perdre la vergonya a parlar en públic.
Recursos	Espai
- "Que sabem i que volem saber" (Annex 1)	Aula

Sessions 2 i 3: Informació al voltant del tema en qüestió	
Descripció	Objectius de la sessió
Es formaran grups heterogenis i s'explicarà allò que els xiquets faran al llarg del projecte. Tot seguit, es donarà informació al voltant del patrimoni, barraques de pedra, entorn rural, perquè els alumnes ho analitzin per grups, arribant així a tindre una idea general.	<ul style="list-style-type: none"> - Tractar la igualtat de gènere. - Aprendre a treballar en grup per fomentar l'interès i la motivació sobre el tema a treballar. - Fomentar la lectura.
Recursos	Espai
- Informació del docent (Annex 2)	Aula

Al llarg de la setmana anterior de les sessions següents es donaran una sèrie de pautes ([Annex 3](#)) per poder treballar en aquestes dos sessions que vénen. Aquestes pautes giren al voltant de què els xiquets han de preguntar als pares, avis, oncles, veïns... al voltant de les barraques de pedra. Aquesta informació, la portaran amb format de text per poder compartir-la amb els companys. D'aquesta manera, es fomentarà la lectura i escriptura entre l'alumnat.

Sessions 4 i 5: Treball al voltant de la informació de les famílies	
Descripció	Objectius de la sessió
Primer hi haurà una posada en comú en els grups sobre la informació de les famílies. Després cada grup exposarà la informació reunida. En aquesta sessió el docent agafarà un paper de mediador perquè el xiquet siga el centre de l'aprenentatge.	<ul style="list-style-type: none"> - Fomentar la lectura i el diàleg entre els alumnes. - Aprendre a parlar en públic.
Recursos	Espai
- Informació de les famílies	Aula

Sessions 6 i 7: Ubicació de les barraques	
Descripció	Objectius de la sessió
Primer anotaran a la pissarra les barraques que saben, per arribar a la conclusió de les dos que volen arribar (Amb les indicacions que han d'estar a prop l'una de l'altra). Després les ubicaran en un mapa mitjançant l'aplicació en línia 3D Google Earth . Per situar les barraques se seguiran una sèrie de passos (Annex 4)	<ul style="list-style-type: none"> - Aprendre a arribar a un acord mitjançant el diàleg. - Fomentar l'ús de les TIC. - Aprendre a situar un punt en un mapa. - Fomentar l'interès i la motivació sobre el tema que estan tractant.
Recursos	Espai

- Pissarra - Google Earth	Aula normal i aula dels ordinadors
--	------------------------------------

Abans de fer la sessió següent es demanarà als xiquets que preparen unes preguntes vers les barraques de pedra. A més el mestre es prepararà la pregunta: “Quina relació té el malnom del poble –“peraires”–, respecte a les barraques de pedra?”

Sessió 8: Sortida a les barraques	
Descripció	Objectius de la sessió
S'anirà a les barraques de pedra en qüestió seguint l'itinerari marcat. Els xiquets faran les preguntes al voltant de les barraques per tal que el mestre les conteste. El mestre també parlarà al voltant de la seua pregunta si cap xiquet ho sap. Al llarg de la sortida es reflexionaran diversos temes al voltant del patrimoni i l'entorn natural en què ens trobem (Annex 5).	<ul style="list-style-type: none"> - Conscienciar als xiquets que cal conservar l'entorn que els envolta. - Treballar el patrimoni material i immaterial “in situ” amb les barraques de pedra. - Despertar l'interès pel patrimoni del seu poble.
Recursos	Espai
<ul style="list-style-type: none"> - Itinerari (Annex 5) - Preguntes dels xiquets i dels mestres 	Entorn natural del poble (Mas de l'Ombrieta)

Sessió 9: Reflexió al voltant de la sessió	
Descripció	Objectius de la sessió
Per treballar al voltant de la sortida de la sessió anterior, es farà una reflexió conjunta per parlar al voltant del que s'ha en la sortida. Es parlarà al voltant de quatre temes que es va parlar en la sortida: –Any de construcció, construcció de les barraques, ús de les barraques i entorn rural– (Annex 6)	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar sobre el patrimoni i l'entorn proper als xiquets. - Fomentar el diàleg i la pèrdua de vergonya entre aquests. - Treballar al voltant de les barraques de pedra.
Recursos	Espai
- Sortida	Aula

Sessió 10: Jocs al voltant de la barraca

Descripció	Objectius de la sessió
Es duran a terme dos jocs relacionats amb les barraques de pedra. El primer està inspirat amb el joc de televisió "Pasapalabra", en què els xiquets hauran de respondre paraules relacionades amb el projecte. El segon és un joc que es juga en la xarxa i que tracta d'esbrinar allò que està dibuixant un altre company. També hi ha un torn en què ha de dibuixar un mateix, i la resta esbrinar-ho. El primer és individual i el segon es juga de manera col·lectiva.	<ul style="list-style-type: none"> - Augmentar l'interès i la motivació dels xiquets - Fomentar l'ús de les TIC - Despertar el sentit lúdic i imaginatiu dels xiquets.
Recursos	Espai
<ul style="list-style-type: none"> - Ruleta de paraules (Annex 7) - Joc de dibuixar (Skribble.io) (Annex 7) 	Aula dels ordinadors

Sessió 11: Recreació d'una barraca

Descripció	Objectius de la sessió
En aquesta sessió els xiquets hauran de fer una representació a escala d'una barraca de pedra. Per fer-ho utilitzaran argila preparada per a xiquets, a la qual se li pot donar la forma que un vol. Per a realitzar-ho millor, es tindrà com a referència una barraca que el docent ha preparat.	<ul style="list-style-type: none"> - Fer una recreació a escala d'un monument històric. - Fomentar l'interès i la motivació dels xiquets. - Treballar amb argila per fer una construcció
Recursos	Espai
<ul style="list-style-type: none"> - Argila preparada per a xiquets - Exemple de la recreació (Annex 8) 	Aula

Sessió 12: Avaluació del projecte

Descripció	Objectius de la sessió
Per fer l'avaluació d'aquesta proposta s'utilitzaran dos recursos. El primer serà mitjançant una aplicació en que s'ha de triar la resposta correcta a una pregunta. Aquesta aplicació és Kahoot, i per fer-ho s'empraran les tauletes electròniques que té en propietat l'escola. El segon serà amb la resposta d'unes preguntes de resposta oberta. En	<ul style="list-style-type: none"> - Reflexionar al voltant del treballat. - Fomentar la creativitat i l'autonomia personal dels xiquets. - Fomentar l'ús de les TIC

aquestes es farà una valoració dels conceptes amb què s'ha quedat l'alumnat i en què haurà de reflexionar al voltant d'allò vist al llarg de les 11 sessions anteriors.	
Recursos	Espai
<ul style="list-style-type: none"> - Tauletes electròniques - Kahoot (Annex 9) - Preguntes de resposta oberta (Annex 9) 	Aula

Amb aquestes sessions, i amb l'avaluació ja feta, es donarà per finalitzat aquest projecte en què l'alumnat haurà sigut partícip del seu propi aprenentatge a partir del patrimoni del seu poble, que tenen a l'abast i el qual està desaprofitat

5. CONCLUSIÓ

En aquesta societat en què vivim s'han normalitzat els prejudicis i els tòpics cap als pobles d'interior. Aquests han derivat amb la despoblació, a conseqüència de la moda d'anar-se'n a viure cap a les ciutats. Jo, com a habitant d'un poble menut, que ha sofert aquests problemes els darrers anys, he volgut reivindicar aquest problema, plantejant una proposta didàctica que tracta aquests temes. Intentant tocar la fibra dels més menuts i buscant un sentiment de pertinença que tots portem al dintre i que només fa falta una espenta perquè veja la llum.

Pel que fa a aquest treball, està plantejat des d'un punt de vista en què es tracta allò que trobem en els entorns propers de l'alumnat, fent del patrimoni com un element essencial en l'educació. Aquest patrimoni, que des del meu punt de vista està desaprofitat en les zones rurals, s'ha buscat potenciar-lo perquè siga l'eix vertebrador en l'aprenentatge dels xiquets. En aquest cas, he utilitzat les barraques de pedra, ja que en la població de Catí en podem trobar moltes, i per tant, mitjançant històries dels més vells, podem comptar amb històries de primera mà per aprendre al voltant d'aquestes. També cal comentar que aquesta proposta es pot adaptar a zones rurals com Catí.

Quant a la metodologia emprada, crec que en ple segle XXI, l'alumnat ha de ser el centre del seu propi aprenentatge, per això la proposta creada està dintre d'un aprenentatge per projectes, en què l'alumnat ha d'investigar i analitzar per tal de descobrir allò que envolta el que estem treballant. S'ha involucrat a les famílies, per tal que els xiquets comptaren amb experiències viscudes pels seus avantpassats i despertar així un interès i motivació extra. A més, també hem involucrat a les famílies en l'educació dels seus xiquets, per tal de fer-los partícips i aconseguir així una educació de qualitat.

Al llarg del treball s'han treballat de manera transversal altres temes, com la lectura, l'escriptura la igualtat de gènere o les TIC, ja que en aquest món en què vivim és molt important formar alumnes preparats i que no donen cap pas en fals. I davant de la possibilitat de fer-ho, que aquest siga capaç d'alçar-se i seguir amb el seu camí per aconseguir així els objectius que es proposa. D'aquesta

manera aconseguirem que el món de la docència siga respectat i que mai més sofrisca discriminacions o prejudicis per part de la societat.

Amb la realització d'aquest treball, m'he adonat que en l'entorn rural trobem molts recursos per poder formar a l'alumnat i fer front, així a un problema com la despoblació, que s'està agreujant en els darrers anys. Però no és suficient amb l'educació. Des del meu punt de vista, hauria d'haver-hi una espenta per part de les autoritats d'aquest país de cara a l'entorn rural. I posar fre d'aquesta manera, a la desaparició de moltes fonts de saviesa que desapareixeran, per desgràcia, si no es fa res.

Per concloure, estic molt orgullós de haver dut a terme un treball com aquest en aquesta altura de la meua formació com a docent. M'agradaria molt poder donar-li forma en un futur i dur-lo a terme, ja que d'aquesta manera, a banda d'ensenyar als xiquets, també sumarem un granet d'arena en la carrera de posar fre a la despoblació en poblacions com la que s'ha parlat en aquest treball, Catí.

6. BIBLIOGRAFIA

- Andrés, A. Giró, J. (2016). La participación de las familias en la escuela: una cuestión compleja. *Revista de Evaluación de Programas y Políticas Públicas*, (7), 28-47. Recuperado de <http://revistas.uned.es/index.php/REPPP/article/view/16302/14975>
- Castro, B, M., López, R (2017). De patrimonio nacional a patrimonio emocional. *HER&MUS* (18), 41-53. Recuperado de <https://raco.cat/index.php/Hermus/article/view/338101>
- Cepeda, J. (2017). Una aproximación al concepto de identidad cultural a partir de experiencias: el patrimonio y la educación. *Tabanque. Revista Pedagógica*, (31), 244-262. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6448230>
- Clifton, C. (2001). La psicología de aprendizaje del enfoque constructivista. *Revista latinoamericana de estudios educativos*, 31 (4). Recuperado por <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27031405>
- Cortés, C. (2013). Estrategias de desarrollo rural en la UE: definición de espacio rural, ruralidad y desarrollo rural. *Alicante, España. Recuperado el*, 27.
- Díaz, J. (1996). Los recursos y materiales didácticos en Educación Física. *Apunts: Educación física y deportes*, (43), 42-54. Recuperado de https://www.revista-apunts.com/apunts/articulos/43/es/043_042-052_es.pdf
- Escribano, A. Molina, S. (2015). La importancia de salidas escolares y museos en la enseñanza de las ciencias sociales en Educación Infantil. Análisis de un caso a partir del modelo CIPP. *Clio: History and History Teaching*, (41). Recuperado de <http://clio.rediris.es/n41/articulos/EscribanoMolina2015.pdf>
- Esteban, M. (2002). El diseño de entornos de aprendizaje constructivista. *RED. Revista de Educación a Distancia*, (6). Recuperado de <https://www.um.es/ead/red/6/documento6.pdf>
- Fombella, J. (2018). Ventajas y amenazas del uso de las TIC en el ámbito educativo. *Debates & Prácticas en Educación*, 3 (2), 30-46. Recuperado de http://docs.wixstatic.com/ugd/499b81_c159e873a68845658cffb1500d815b85.pdf
- Franco, J. G. (2016). *La enseñanza de la historia en primaria a través del juego*. Jornadas Nacionales de Ludotecas

- Galvan, L. (2008). Motivación: estrategia de aprendizaje o autorrealización. *RIDU*, 4 (1). Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4775391>
- Gordillo, N. (2007). Metodología, método y propuestas metodológicas en el Trabajo Social. *Revista Tendencias & Retos*, (12), 119-135. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=4929312>
- Hernández, D. (1990). Educación ambiental en el medio rural: Una estrategia de recuperación de la inteligencia social. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, (7), 59-64. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=117701>
- Hernández, F. X. (2003). El patrimonio como recurso en la enseñanza de las ciencias sociales. In *El patrimonio y la didáctica de las ciencias sociales* (pp. 455-466). Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha.
- Kortabitarte, A. Gillate, I. Molero, B. Delgado, A. (2015). Patrimonio, paisaje e identidad: un acercamiento desde la Educación Primaria en el País Vasco. *Clio: History and History Teaching*, (41). Recuperado de: <http://clio.rediris.es/n41/articulos/mono/MonKort2015.pdf>
- Marcos, J. (2004). La tradición, el patrimonio y la identidad. *Revista de estudios extremeños*, 60 (3), 925-95. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1125260>
- Martínez, M. Llorens, E. M. (2014). Metodologías activas, aprendizaje cooperativo y competencias emocionales como claves para la enseñanza de lenguas y humanidades en el ámbito universitario: nuevos roles asumidos por el profesorado. *El reconocimiento docente. Innovar e investigar con criterios de calidad*, 1199-1211. Recuperado de <http://rua.ua.es/dspace/handle/10045/40144>
- Miranda, C. E. (2017). El patrimonio local como herramienta educativa. *Revista Internacional en Ciencias Sociales*, 13(1), 25-34. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6068457>
- Mora, M. (2016). El patrimonio olvidado en el mundo rural. *Andalucía en la historia*, (53), 96-97. Recuperado en https://www.centrodeestudiosandaluces.es/datos/publicaciones/AH_53.pdf
- Palancian, B. (2019). ¿Qué son los ODS? *Instituto Español de Estudios Estratégicos*, (14), 51-63. Recuperado de <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7264310>
- Real Academia Española. (2001). Diccionario de la lengua española (22.a ed.). Consultado en <http://www.rae.es/rae.html>
- Ros, R. (2015). Estudio sobre metodologías de enseñanza y competencias en Educación Primaria. *ReiDoCrea*, 4, 378-385. Recuperado de <https://digibug.ugr.es/handle/10481/38788>

7. ANNEX

ÍNDEX D'ANNEXES

Annex 1: Activitat “Què sabem i què volem saber”	25
Annex 2: Guió de la informació per a l'alumnat.....	25
Annex 3: Pautes per a portar la informació de casa	26
Annex 4: Passos a seguir a l'hora de fer la ubicació de les barraques.	26
Annex 5: Sortida.....	29
Annex 6: Reflexió al voltant de la sortida	30
Annex 7: Jocs sobre les barraques	33
Annex 8: Exemple per a la construcció de la barraca	35
Annex 9: Avaluació	35

Annex 1: Activitat “Què sabem i què volem saber”

<u>Què sabem?</u>	<u>Què volem saber?</u>

Annex 2: Guió de la informació per a l'alumnat

Guió de la informació per a l'alumnat	
★	Concepte de patrimoni.
★	Patrimoni material de Catí.
★	Patrimoni immaterial de Catí.
★	Concepte d'entorn rural.
★	Què es pot trobar en l'entorn rural.
★	Forma de vida actualment.
★	Forma de vida en els darrers 60 anys-
★	Altres al voltant de l'activitat de “Què sabem i Què volem saber.

Annex 3: Pautes per a portar la informació de casa

Pautes per a la informació de les famílies

- ★ Què són les barraques de pedra?
- ★ Com les construïen?
- ★ Per a què serveixen?
- ★ Qui les utilitzava?
- ★ Històries al voltant d'aquestes.

Annex 4: Passos a seguir a l'hora de fer la ubicació de les barraques.

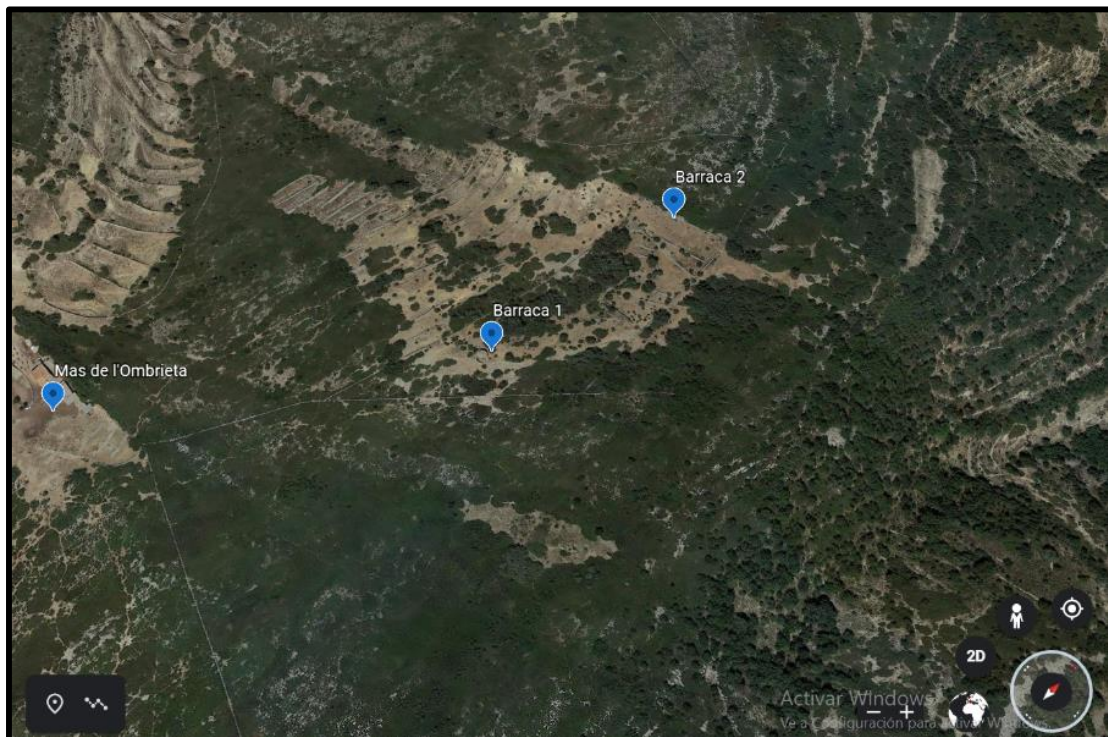
- Pas 1: Situar Catí.

○ **Pas 2: Situar la zona**

○ **Pas 3: Situar les barraques respecte la zona.**

○ **Pas 4: Situar cada barraca**

○ **Pas 5: Situar tot l'esmentat anteriorment**

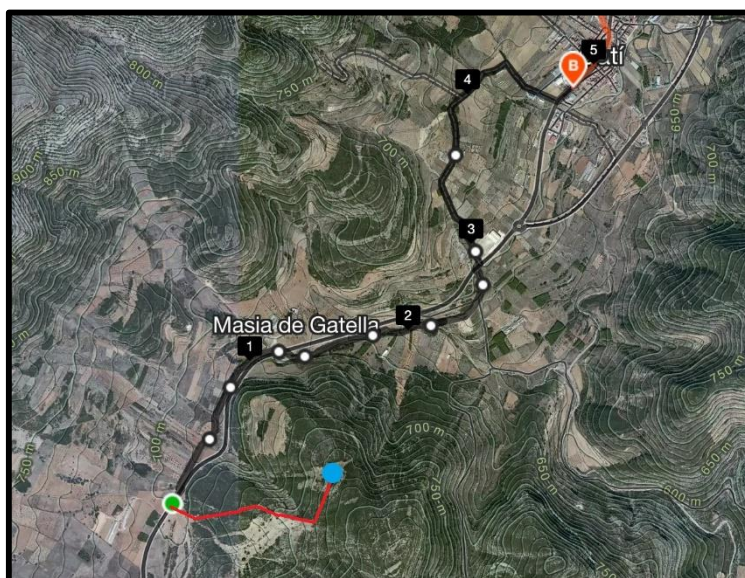
Annex 5: Sortida

○ Itinerari

Allò marcat de color negre és la ruta fins arribar a la zona en què es troben les barraques

Allò marcat de roig és una vegada situats a la zona en què es troben les barraques. EL punt blau és el destí on es troben les barraques.

Hi ha 5 Km de ruta, amb un desnivell positiu de 200m. 50 del poble a la zona i 150 per pujar a la muntanya.

○ Informació al voltant de la pregunta del mestre

Primer s'aclarirà el terme "peraire" com a persona que treballa la llana. I després, la relació amb les barraques. Ja que els ramaders de la zona guardaven la llana de les seves ovelles en les barraques de pedra, fins que arribava una persona que l'arreglegava per portar-la a la llotja del poble, on els "peraires" la treballaven, per a la seua posterior venda. D'aquesta manera, es treballarà el patrimoni immaterial del poble de Catí, com és malnom dels catinencs.

Annex 6: Reflexió al voltant de la sortida

- Informació al voltant de les barraques vistes en la sortida

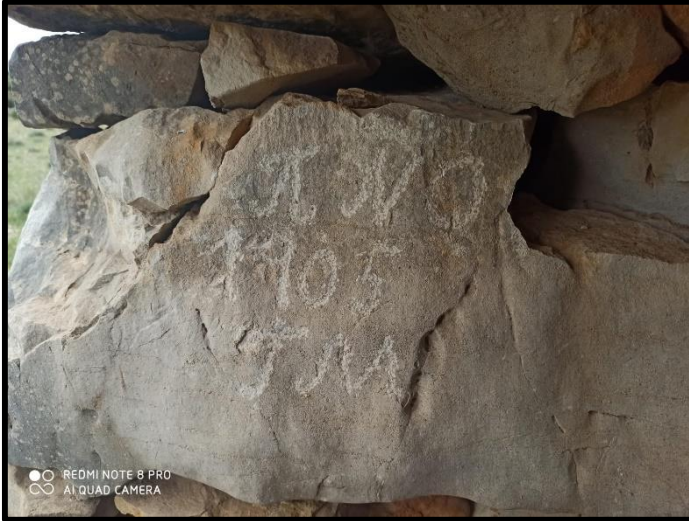
El primer punt és l'any de construcció d'ambdues barraques . Com es pot veure en les fotos següents els nostres avantpassats van deixar presència a l'hora de construir aquestes dos barraques. Es pot comprovar com una va ser construïda l'any 1905 i l'altra l'any 1945. Aquestes dos obres, demostren la gran feina que van fer i el ben fetes que estan. Ja que sense utilitzar cap mena de ciment, han aguantat les dos quasi cent anys, i tenint encara, molt bon aspecte. Amb aquesta reflexió, el que es busca és que els xiquets es consciencien del gran llegat que ens han deixat els nostres avantpassats, així com la importància de cuidar-lo i respectar-lo.

Aquesta construcció tan acurada, és el segon punt a tractar. Com es pot veure en les imatges de següents, encara que la tècnica emprada és la mateixa, l'estil no ho és. Si bé una barraca està inclosa en una paret, l'altra està al mig d'una zona plana, amb altres elements al voltant. Amb açò, es vol ensenyar als xiquets, que encara que pareix que siguin barraques, aquest tipus de construccions tenen un perquè.

Aquest perquè, ens enfrontarà en el tercer punt. Es llançarà la pregunta perquè s'usava cada barraca. Aquesta pregunta hauria de tindre resposta, ja que en l'excursió s'ha de comentar. Ja que, com van poder comprovar, i així està reflectit en les fotos següents, una barraca serveix per a l'agricultura i l'altra per a la ramaderia. Açò ho sabem, ja que en una barraca encara quedaven restes d'instruments antics de treballar el camp, i en l'altra, es compren perfectament que es tracta d'un corral per als animals. Amb açò conscienciarem a l'alumnat de la gran activitat que hi havia abans, ja que, actualment, aquestes barraques no s'usen, i per tant, és un molt bon exemple de la disminució de feina en la zona. Conscienciant així, la importància de preservar lo nostre, i fer front a la despoblació.

En l'últim punt es tractarà l'entorn rural que es pot observar des d'aquestes barraques. Una vegada arribats a la zona de les barraques es pot veure una gran vall, amb un gran paisatge en què es treballa l'agricultura i la ramaderia. I amb el qual hem de conscienciar a l'alumnat a posar fre a la despoblació, fent-los veure que hi ha possibilitat de treball en un futur, així com d'aprofitament turístic si escau.

- Imatges de la construcció de les barraques

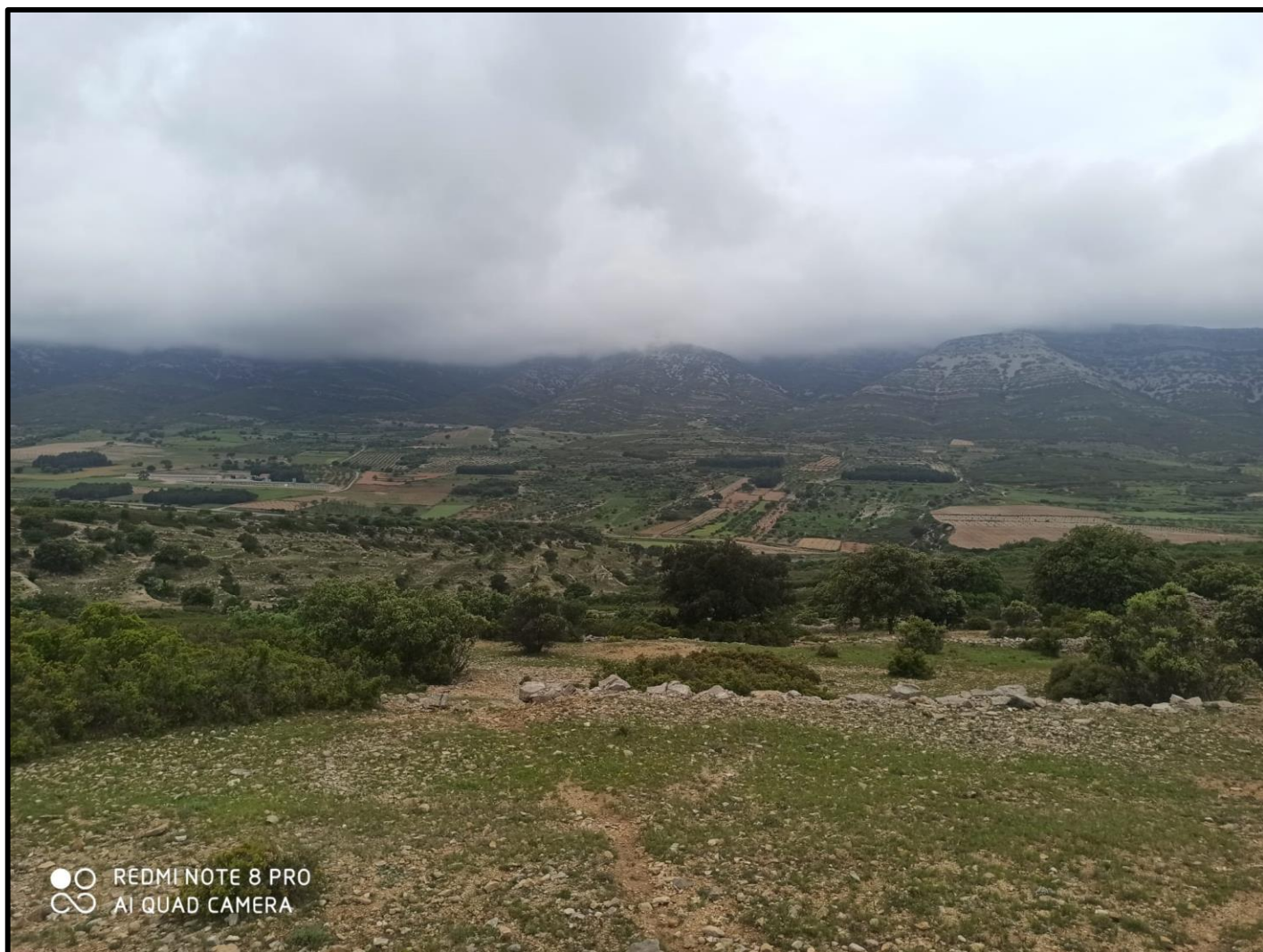
- Imatges de la construcció de les barraques

- Imatges de l'ús de les barraques

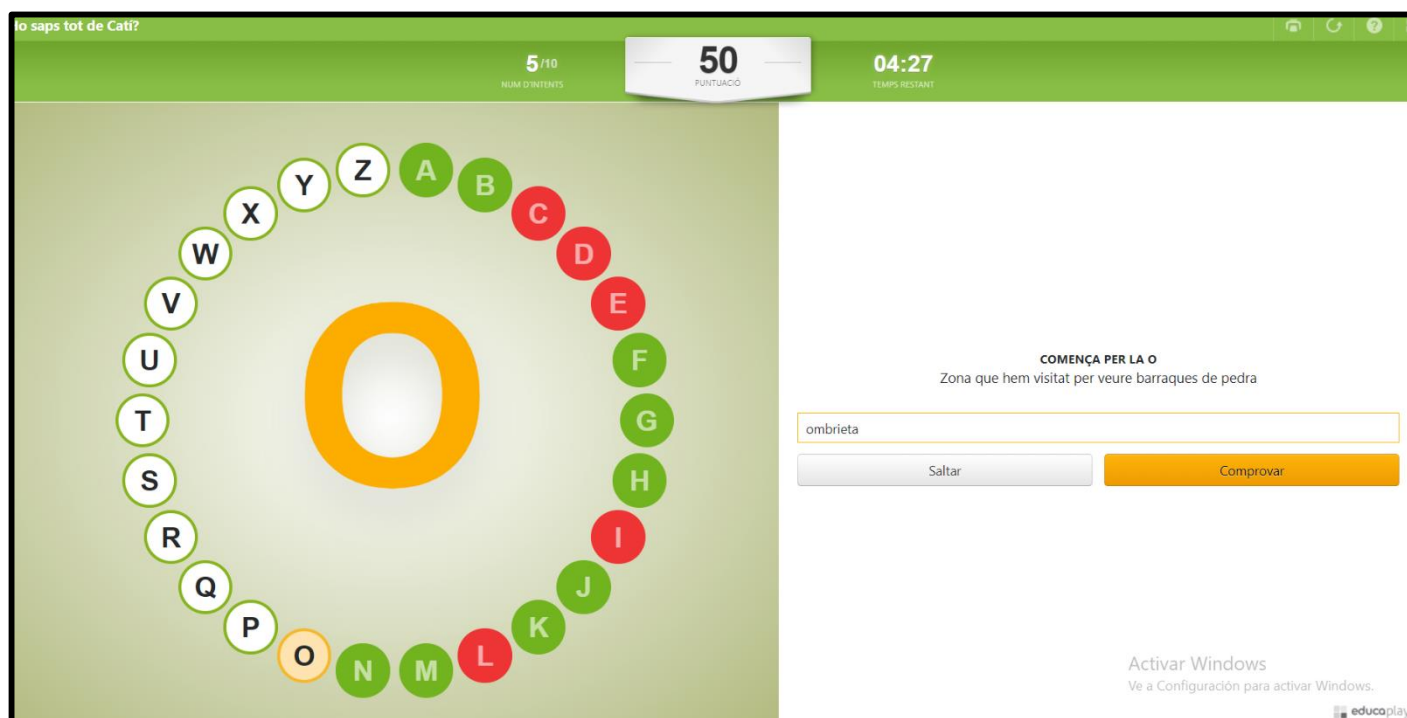
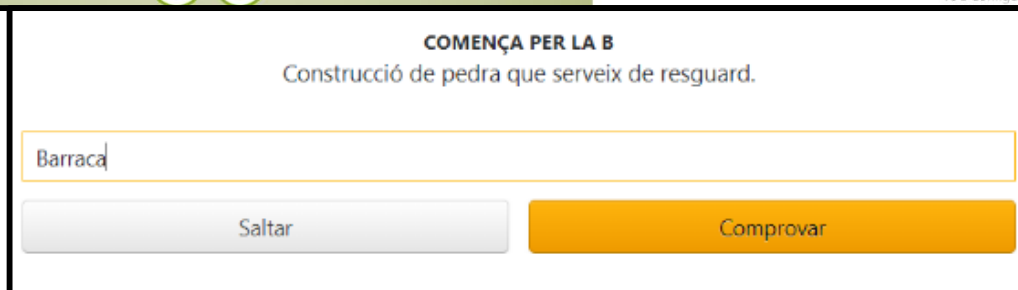
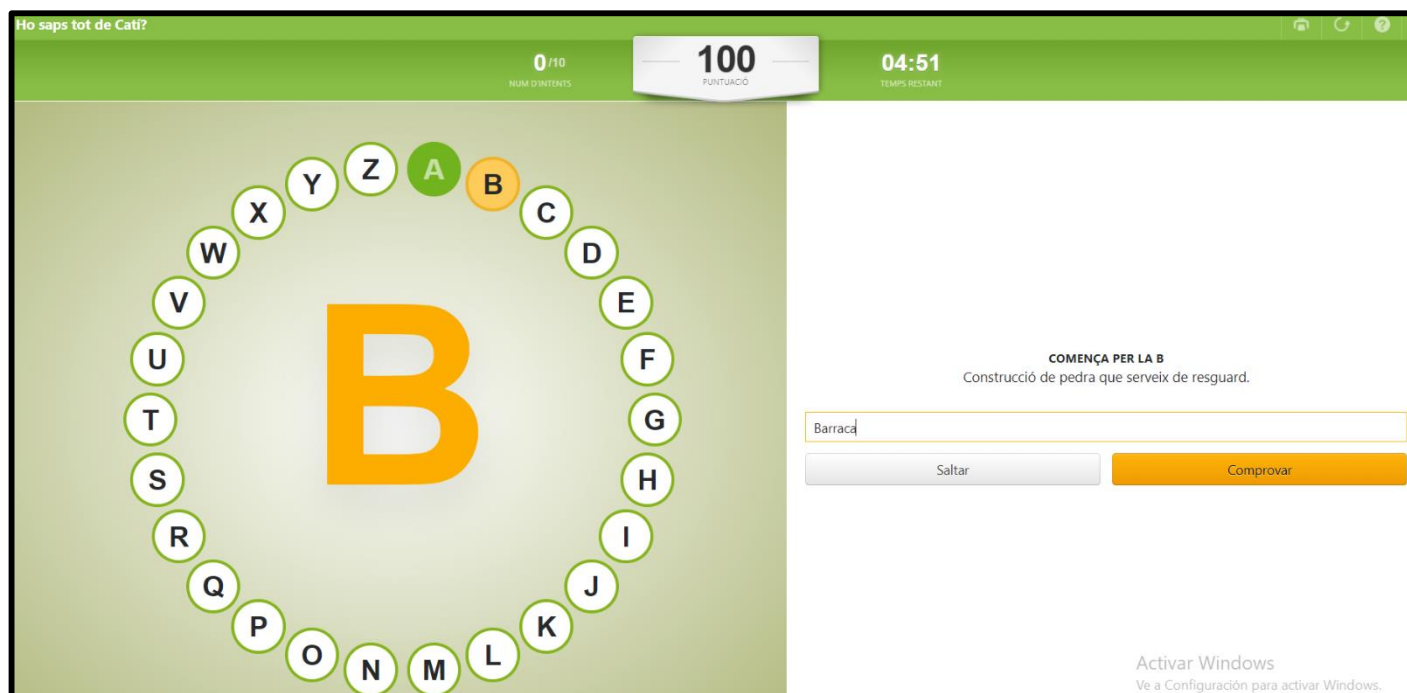

- Imatge del paisatge que tenim des de les barraques

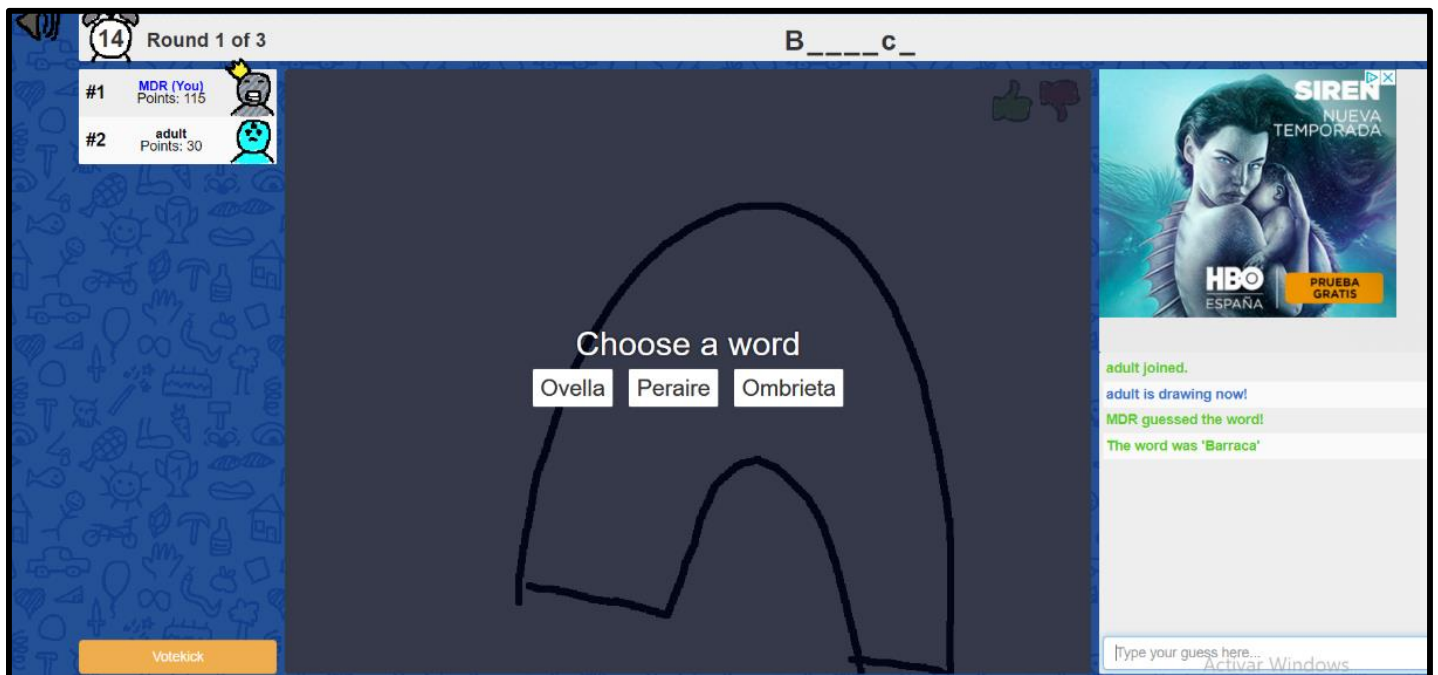

Annex 7: Jocs sobre les barraques

○ [Ruleta de paraules](#)

- Esbrina el que es dibuixa (Skribble)

Annex 8: Exemple per a la construcció de la barraca

Annex 9: Avaluació

- Exemples del [Kahoot](#)

GAME PIN: 03953197

El malnom dels catinencs (peraires) de quin animal prové?

Answer streak 2
+1075

Next

▲ Ovelles ✓

◆ Cabres ✗

● Vaques ✗

■ Gossos ✗

Activar Windows

Com s'anomena aquesta construcció?

20

▲ Barraca ◆ Casa

● Caseta ■ Refugi

Activar Windows
Ve a Configuración para activar Windows.

Per a quina activitat empraven les barraques els nostres avantpassats?

17

▲ Agricultura ◆ Ramaderia

● Les dos anteriors

Activar Windows

- Preguntes de resposta oberta

PREGUNTES SOBRE EL PATRIMONI

- ★ Què és el patrimoni?
- ★ Penses que en l'entorn rural es pot aprendre?
- ★ Què són les barraques de pedra?
- ★ Per què usaven les barraques de pedra?
- ★ Quin ús tenen actualment les barraques de pedra?

